

בשירי-השלום, שהתלקח כלהבה בפרשת גולדין, מן, שהאיר את כל שנת תש"ל, המראה את הכיוון לשנים הבאות. היו למוסר זה, השנה, גילויים בלתי-ספורים, גדולים וקטנים. לכולם משותפת מנמה יסודית — לא רק חי-

איש אותנו לא ישיב / מבור-תחתית אפל, כן לא יועילו לא שימחת-הניצחון / ולא שירי הלל. לכן רק שירו שיר לשלום / אל תלחשו תפילה / מוסב תשירו שיר לשלום / בצעקה גדולה / תנו לשמש לחזור / מבעד לפרחים, אל תביטו לאחור / הניחו להולכיהם שאו עיניים בתקוה — לא דרך כחנות

ישני ניסיונות לחמו ביניהם על גלי האתר של תש"ל — מלחמה לחיים ולמחיה, פשוטו כמשמעו. הם סימלו — כל אחד בצורה קיצונית — את שתי המגמות הנצחיות בתולדות המין האנושי, מלחמת בני-אור בבני-חושך. ראשון הופיע שיר, שהביע את כל האידיאולוגיה של ה- שובניזם היהודי, המהדורה הלאומנית-ישראלית של "אתה בחרתנו".

הוא קבע בפשטות: "העולם כולו נגדנו". והוא קבע, באותה פשטות עילאית: אבל לנו לא איכפת. תמיד רצו כל בני-האדם, כל העמים, לשחוס את כל ה- יהודים. ותמיד יכלו היהודים לרודפיהם. "העולם כולו נגדנו / לא נורא נתגבר / לא שמים בכלל עלינו / לא נורא נסתדר / גם אנחנו עליהם / לא שמים יותר.

העולם כולו נגדנו / זה ניגון עתיק מאוד / שלימדונו אבותינו / לזמר וגם לרקוד / לצלילי רקדו גם הורה / גם אנחנו לא נשתוק / הופ קדימה הופ אחורה / עם ואלס או קאצאצוק.

העולם כולו נגדנו / המי גדול יותר מהרצל / הוא אמר לויעיד / אם תרצו ותשתדלו / לא תהיה זו אגדה / כשהתחילו כל ה- חבריה / לפקפק ולהסס / הוא שלף את הגרמושקה / ולימד את הקונגרס.

העולם כולו נגדנו / את השיר הזה לימדונו / אבותינו הזקנים / ואותו נשיר / רח אנו / ואחריו הבנים / ויני נונים ישרו / פה בארץ-ישראל / וכל מי שהוא נגדנו / שילך לעזאזל. "העולם כולו נגדנו".

המסקנה שנתבקשה מאליה: אם העולם הוא ממילא כולו נגדנו, אין טעם להתחשב בו. אין טעם להיאבק על השלום. אין עם מי לדבר. וכמובן, אין טעם לוותר על שמחים תמורת שלום.

במשך כמה חודשים עבר שיר זה על במות ישראל, נשמע עד לעיפה מעל גלי הרדיו, הגיע לצמרת מיצרי-הפיזמונים, נוגן בטלחיה בקסטיקישור בין תוכניות. הוא חגג את נצחונו — ווריס, שביקר בישראל, ראו בו את סמל הנוער הישראלי.



דור הסבים שנולדו לעולם אי-הצדק כדי להקים בארץ חברה חדשה

פוש תועלתי של דרכי-שלום, אלא חיפוש הצי- דקה מוסרית-ערכית לקיום המדינה, ביקורת מוסרית על מעשי המוסר, הדרשה כי מעי- שים פוליטיים וצבאיים ייבחנו באמות-מידה מוסריות.

יורם שדה דיבר, במאמרו על "הבסיס המוסרי להיותו ישראלי". יריב בן-אהרון דיבר על "עקרון מדיני-מוסרי של חלוקת ארץ-ישראל". ארן פטנקין, אחד מראשי קבר- צת השמיניסטים, אמר בראיון כי ימלא חמדי פקודה להיל-

שירו שיר לאהבה / ולא לנצחונות / אל תגידו יום יבוא — / הביאו את היום / ובכל הכירות הריעו רק לשלום. ושירו, שירו, שיר לשלום, / אל תלחשו תפילה — / רק שירו, שירו, שיר לשלום / בצעקה גדולה.

ימים מעטים אחרי שגולה מאיר הסיפה נגד המסיסים לשלום, קראה להם תבוסתנים ומערערי-המוראל. נכחה כי חגיגת יובל-הנחל בהיכל התרבות. באוניה, ובאוני צמרת המדינה, שרו החיילים את השיר הזה — שיר עלי, מעורה, חדור קצב הדור הצעיר.

במשך שבועות ארוכים נלחמו שני השירים

המוסר החדש

חם, אך הוסיף: "השאלה היא — האם תוך מוסר כליות או בלעדיו". חבור, שמואל שטיינבו, אמר באותו ראיון: "ברצוני להילחם מתוך ביטחון מלא בצידוק מלחמתנו". בקיץ תשל נערך בישראל הקונגרס העולמי של הסטודנטים היהודים (וויס). זהו אירגון מייסד, שבו שולטים שליחי משרד-החוק הישראלי ומוסדות ישראליים אחרים. בדרך כלל הוא הולך בתלם הקו הרשמי של ישראל.

בקונגרס זה הדימו הסטודנטים את ממשלת ישראל. בהתכנסם בער, קיבלו ברוב עצום את אחת ההחלטות המוסריות המרחיקות-לכת ביותר שנשמעו איפעם בישראל: שעצם צידוקה של הציונות מותניה בהכרה בזכויות העם הפלסטיני.

כלומר: בהעדר הכרה כזאת, מאבדת הציונות עצמה את זכות-קיומה המוסרית.

ההכרה בזכויות העם הפלסטיני אינה מעשה פוליטי בלבד, מחוץ לעולם הציונות — אלא דבר מהותי, פנימי, חיוני לציונות עצמה.

הקונגרס וזעזע כמה ממשתתפיו הישראליים, וביניהם אנשי גח"ל שנששו את דיעותיהם הקודמות, הצהירו סומי בית על הצטרפותם לגישה המוסרית החדשה.

סבים — בנים — נכדים

מניין באה לפתע פתאום השאיפה הזאת להשקפה מוסרית?

בדור האבות — דורו של משה דיין — היתה המילה "מוסר" עצמה מילת-גנאי. שום צעיר של שנות הארבעים לא העז להשתמש בה, אלא לצורכי ליגלוג.

כמו כל דור, היה דור זה תוצר של מציאותו. בעולם השתולל הפאשיזם. הכוח חגג את נצחונו, דרס את הצדק ברגל גאתה. הוועד הנורא שעבר על הדור עם גילויי זמנות אושחץ הסביע עליו חותם שלא נימחה.

באחד ממסימכי אותו דור, ספרו של ארתור קסטלר גנבים בלילה, מתחככים צעירים בארץ-ישראל דאו על מוסר. הדובר, שקסטלר עצמו ראה בו את נציג הדור, דיבר על "תקופת-הקרה החדשה", ונשבע להתאים את עצמו לתקופה זו. בעולם, שהפך גיוגל, החליטו הצעירים של אז להיות לחיות-סרף, לגבור על שאר החיות באומץ-ליבן.

דמויות כמו ס. יזהר נשארן בשוליים, ללא השפעה (המשך בעמוד 34)

זה בזה, כמו שני צבאות יריבים, ברדיו, כי טלוויזיה, ברחוב, בליבו של כל צעיר ישראלי. ההכרעה היתה חד-משמעית. באיטיות אך בביטחון דחק שיר-השלום את העולם-כולו-נגדנו. הוא הגיע לראש מיצרי-הפיזמונים בנלי-צה"ל, חגג ניצחון מכריע על גלי האתר. היונה ניצחה את הנץ בקרב אווירי.

לוחמים ללא מוסר-כליות

ל זה קרה בראשית תשל, לפני התפוצצות מרשת- גולדמן. הדבר מעיד על השורשים היותר-עמוקים של התקוממות הנוער השנה. למעשה הצטיירה הגישה החדשה של הדור



דור הנכדים: רוח אחרת, השקפת-עולם אחרת, תחושה-מוסרית אחרת

הצעיר כבר למחרת מלחמת ששת-הימים, כי יצירת-המופת של הדור: "שיח לוחמים".

שיח לוחמים לא היה מיסמך אידיאולוגי, אלא צורר עדר- יות ספונטניות של לוחמים, בני קיבוצים.

אך היצירה כולה חורה רוח חדשה. לא אידיאולוגיה חדשה, אלא מוסר חדש. המוסר ההומאניסטי, האוניברסלי, שהתנגן

מישראל יצאו הדו"חות לעיתוני העולם: הנוער הישראלי הוא מיליטריסטי, קנאי, לאומני, צראפיק, שוחר-סיפות. ואז, לפתע, הופיע שיר שני בחלל האוויר — והתחילה ההתמודדות הגדולה.

היונה ניצחה את הנץ

שיר השלום, אחד הגילויים הגדולים של תשל, היה בעל היסטוריה אופיינית, ישראלית-למופת.

כתב אותו צנחן נכה-קרב. שרה אותו להקה צבאית, של אחד החילות הלוחמים המצטיינים ביותר — להקת הנח"ל. הוא קיבל אישור מראש מטעם קצין חינוך ראשי של צה"ל, אחרי ביקורת אישית של הרמטכ"ל, חיים בר-לב.

תנו לשמש לעלות / לבוקר להאיר. הדקה שבתפילות / אותנו לא תחזיר. מי אשר כבה אורו / ובעפר נטמן, / בכי מר לא יעיר, / לא יחזירו לכאן.